

T.B.M.M.
BARİŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 1635
Tarih: 16.10.2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

09.06.2004 Tarih ve 5187 Sayılı Basın Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur. Gereğinin yapılmasını arz ederim. 05.10.2012

Altan TAN

Diyarbakır Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Anayasa İnsan Haklarını İnceleme			
Esas Komisyon	Adalet			
Tarih:	19 EKİM 2012		E. No: 2/923	
Yan.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
ca	16	16	16	16
TBMM BAŞKANI	16			

5187 SAYILI BASIN KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1:

EK MADDE 1: Herhangi bir kişiye, bu kişinin mensup olduğu grup nedeniyle yahut direkt olarak o grubun hedef alınmasıyla; din, dil, mezhep, siyasi veya felsefi görüş, etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, sakatlık gibi ayırt edici bir özellikten dolayı nefret söylemi üreterek okuyucuyu bu kişi ve gruplara saldırıya özendiren yazı ve resim yayımlayanlar onbin liradan yetmişbeşbin Türk lirasına kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda onbeşbin Türk lirasından, yaygın süreli yayınlarda otuzbin Türk lirasından az olamaz.

MADDE 2 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Nefret suçu bir kişi ya da grubun dil, din, milliyet, etnik köken, cinsiyet, sakatlık, felsefi ya da siyasal inanç ve cinsel yönelim gibi özelliklerine karşın duyulan düşmanlığa dayalı olarak işlenen suçtur. Dolayısıyla fail, kurbanını kurbanın belirli bir gruba üyeliği ya da bunun böyle algılanmış olması nedeniyle seçmektedir. Aynı şekilde şayet suç oluşturan fiil bir mülke yönelik gerçekleşmişse, söz konusu mülk, bir grup ile olan bağıntısı nedeniyle seçilmiştir. Bunlar ibadet yerleri, cemaatin veya grubun buluşma alanları, araçlar ya da konutlar olabilir.

Nefret suçları ve bu suçlara karşı mücadelenin çok boyutlu yapısı; hukuk, medya, eğitim alanları başta olmak üzere, toplumsal bütün yapıların sorgulanmasını ve bu bağlamda gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla bu mesele sadece nefret söyleminin ve nefret suçlarının hedefi olan grupların sorunu olarak görülemez; herkes için yaşanabilir bir dünya isteğini dile getiren her türden iradenin öncelikli hedefi ve sorumluluğu olmak zorundadır. Nefret suçları gerektiği şekilde incelenip, kovuşturulmadığında, bu durum başkalarının da benzeri suçları işlemesini teşvik edecek şekilde failerin cezasız kaldığı mesajını verecektir. Nefret suçu faillerinin cezasız kalması, şiddet olaylarının artmasına neden olur. Nefret suçu kapsamına giren ve şiddet içeren olaylara karşı herhangi bir korumanın söz konusu olmaması, dezavantajlı gruplara mensup vatandaşların hukuka ve kamu kurumlarına olan güvenlerini yitirmesine ve böylece daha da tecrit olmalarına yol açar. Nefret suçları, diğer suçlardan farklı olarak hem mağdurlar hem de genel olarak toplum üzerinde psikolojik hasarlara yol açabilmektedir. Kurbanların maruz kaldıkları fiziksel zararların dışında, fiziksel zarar görme korkusu ve kalıcı stres gibi olumsuz psikolojik sonuçlar da doğurabilmektedir.

Medya toplumsal algılarımızı şekillendiren en önemli unsurlardan biridir. Bu bağlamda medya, dünyada ve Türkiye’de olumlu ve yapıcı olabileceği gibi, aynı zamanda nefret suçlarına yol açan ayrımcılığı oluşturan ve besleyen önyargıların, kısaca nefret söyleminin oluşmasında ve yaygınlaştırılmasında en etkili araçlardan biri olabilmektedir. Medyanın nefret suçları kapsamında ele alınabilecek eylemleri haberleştirme, kullanılan dil ve mağdurları ya da olayı sunma şekli, eylemi meşrulaştırmaya ve suçun altında yatan ayrımcılığı gizlemeye yol açabilmektedir.

Çeşitli araştırmalar, medyada da önyargıların varlığını ortaya çıkarmaktadır. Medyanın tarafsızlığına ilişkin pratik sınırlar, gündelik yaşamda vuku bulan tüm hikâyelerin ve olguların haber olarak verilmesinin imkânsızlığı ve bu nedenle de bir seçiciliğin zorunlu olmasıyla başlar. Siyasi baskılar, sansür vb. olgular da medyanın eğilimleri üzerinde etki yaratır. Medyanın piyasa koşullarına tabi olması, hedef kitlenin beklentileri, reklam veren kurumların baskısı, medya kurumu sahibinin dünya görüşü ve kuruma alınan personelin seçimi gibi faktörler de medyanın yayın çizgisini belirler. Medyanın siyasi çizgisi ise çoğu kez kurumun sahibi ve çalışan gazetecilerin siyasi aidiyetleri ve buna bağlı ideolojik tutumlarıyla belirlenir. Medya, içinde bulunduğu coğrafyadaki hâkim sınıfsal, siyasi, kültürel, bölgesel olgular etrafında bölünmüş ve çoğu kez de taraf konumundadır.

Dolayısıyla etnik kimlikler, din, dil, cinsiyet, cinsel yönelim, sakatlık gibi nedenlerle değişik kesimler hakkındaki haberlerde, dikkate alınacak özel bir yaklaşımın olması kaçınılmazdır. Bir kişinin ırk, renk, etnik, cinsel veya dini aidiyeti, sadece konuyla bir bağlantısı olduğu takdirde belirtilmelidir. Ancak medyada haberlerin yansıtılışına bakıldığında, bu temel ilkeye uyulmadığını görmek zor değil. Dil aynı zamanda üstü örtülü bir önyargıyı da yansıtabilir. Kelimelere yüklenen ek anlamlar bu konuda çoğu kez etkili bir yöntem olabilmektedir. Örneğin, medyanın bir grubu “terörist”, “özgürlük savaşçıları” veya “isyancılar” olarak belirtmesi büyük fark yaratmaktadır.

Geçmiş yıllarda ve yakın tarihte ülkemizde ayrımcılık nedeniyle işlenen nefret suçlarına çok sayıda örnek vermek mümkündür. 1955 yılında yaşanan, provokatörlerin halkı galeyana getirmesiyle birlikte 6 Eylül’ü 7 Eylül’e bağlayan gece İstanbul’da yaşanan büyük yağmalama operasyonunda gayrimüslim vatandaşlarımız büyük maddi, bedeni, manevi zarara uğramış ve bir kısmı bu olaydan sonra doğdukları toprakları terk etmek zorunda kalmışlardır. Olaylar 1955 yılında İstanbul gazetelerinin Selanik’teki “Atatürk’ün evine bomba atıldı” haberiyle başlamıştır. Olaylar sonucunda 16 Rum ve 1 Ermeni vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. 1000’e yakın ev, 4348 işyeri, 73 kilise, 110 otel, 23 okul yakılmış veya yağmalanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti 60 milyon TL tazminat ödemek zorunda kalmıştır. Bu olayda medyanın toplumu kin ve nefrete teşvik etmesi tetikleyici rol oynamıştır. Yine Ahmet Kaya’nın Medya Ödülleri Törenlerinde yaptığı bir konuşmayı manşetlere çıkararak “Alçak”, “Bölücü hain” gibi söylemlerle medyada sunan gazete ve yazarlar bir linç girişimi başlatmışlardır. Bu söylemler Ahmet Kaya’yı ölüme götüren sürecin başlangıcı olmuştur.

Yakın tarihte ise Trabzon’daki Rahip Santoro cinayeti, Hrant Dink cinayeti, Şerzan Kurt, Uğur Kaymaz, Engin Çeper cinayetleri, Malatya Zirve yayınevi cinayetleri, Ahmet Türk’e yapılan yumruklu saldırılar, İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin’in BDP’ye ve Kürt halkına yönelik yaptığı açıklamalar ve halkı kışkırtması vb olaylar medyanın nefret suçu işlediği olaylardan bazılarıdır.

Britanya’da Ulusal Gazeteciler Sendikası (NUJ), üyelerinin “ırk” ilişkilerine dair konuları nasıl ele almaları gerektiği konusunda ayrıntılı bir kılavuz yayımlamıştır. Söz konusu kılavuzda, göçmenler, ilticacılar, “ırk” meseleleri, ırkçı örgütler ve Romanların nasıl ele alınması gerektiği konusunda oldukça pratik ve yararlı bazı stratejilere yer verilmektedir. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’nun (FIJ) hazırladığı “İnsan Hakları Haberciliği El Kitabı” ise “etnik kimlikler” konusunda gerekli yaklaşımı şöyle belirtmektedir: “*Gazetecilerin etnik olarak bölücü habercilikle ilgili daha keskin ve net bir yaklaşım geliştirmeye ihtiyacı var. İnsanların etnisitelerini onları onlar yapan şeyin bir parçası olarak gören gazeteciliği öne çıkararak, aynı etnisiteden olan insanların arasında büyük farklar olduğunu gösteren ve ihtilafları körükleyen etnik mitleri soruşturan bir gazetecilikle yapılabilir. Etnisite ve kimlik üzerine daha az yerine daha çok yazar ve yayın yaparsak, anlayışa da daha çok katkıda bulunabiliriz.*” Tüm bu etik kurallar ve yaklaşımlara rağmen, pratikte medya çalışanları arasında çok farklı önyargı saikleri söz konusu olabilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1: Bu madde ile beraber ırk, dil, din, cinsel kimlik, yaş, sınıf, sakatlık, cinsel yönelim veya etnisite gibi karakteristik özelliklere dayalı gruplara ait haberlerin önyargılı verilmesi engellenmek istenmiştir. Kamuoyunun duyarlılığını ve farkındalığını arttırma konusunda medyaya önemli görevler düşmektedir. Medya nefret suçlarını insan hakları odaklı habercilik bağlamında ele almalı, haber üretim ve sunum aşamalarında nefret suçlarının hedefi konumundaki grupların temsilini ve katılımını göz ardı etmemelidir. Sorumlu ve demokratik bir medya “biz” ve “onlar” kutuplaşmasını beslemek ve pekiştirmek yerine, karşılıklı iyi niyet, anlayış ve saygıya dayalı kültürlerarası diyaloga zemin hazırlamalıdır. Sonuç itibariyle nefret söylemi sadece insan hakları bakımından değil meslek ilkeleri bakımından da engellenmelidir.

MADDE 2: Yürürlük maddesidir.

MADDE 3: Yürütme maddesidir.